

præsentia dominici Corporis, et accidentium absque substantia panis et vini contra Wiclefum confirmata est permanentia, et adversus novos adamas sanctitas matrimonii. Ecclesiastica hierarchia, manens in sacerdotibus impiis consecrandi potestas, atque in ipsa schismatum perturbatione. Definita sub Benedicto XII præsens sanctorum beatitudo, de qua sub prædecessore Joanne XXII fuerat acriter disceptatum.

Celebrata est eorumdem sanctorum solemniter canonizatio. Clemens V anno 1313 *Petrum Cælestinum*, Joannes XXII anno 1317 *Ludovicum*, tolosanum episcopum, et an. 1323 *Thomam Aquinatem*, Clemens VI anno 1347 *Joannem Britannum*, Urbanus V anno 1369 *Eleazarum* comitem, et Bonifacius IX anno 1391 *Birgittam*, viduam fastis cœlitum adscripserunt. Confirmata, ut diximus, anno 1311 in viennensi concilio dies festa Corporis Christi, et instituta an. 1389 festività Visitationis B. M. V. Annus jubilæi coarctatus a Clemente VI ad annum quinquagesimum, et celebratus an. 1350 ab Urbano VI ad annum 33, et indictus pro anno 1390, celebratus tamen rursus an. 1400 sub Bonifacio IX.

Instituta sunt religiosorum virorum quæ sequuntur familiæ. Congregatio monachorum *Montis Oliveti* a Beato Bernardo Ptolomæo Senensi anno 1313, *S. Birgittæ* an. 1363, monachorum *S. Hieronymi* anno 1374, eremitarum *S. Hieronymi* a B. Petro Gambacurta Pisano, anno 1380, congregatio monachorum *M. Oliveti* confirmata est a Clemente VI anno 1344, ordo *S. Birgittæ* ab Urbano V anno 1370, Hieronymianorum a Gregorio IX anno cit. 1374.

Hunc monachorum *Hieronymianorum* ordinem institutum circa prædictum annum a *Petro Ferrando*, Hispano, olim episcopo in Provincia Bætica, tradiderunt historici plurimi. Ex Chronico tamen camporiensi, sive monasterii S. Mariæ de Sepulero, olim siti prope Florentiam, in loco quem vocant *le Campora*, asservato in archivio Florentinæ Cassinensium abbatia, D. Aloysius Galletti, atque ex hujus lucubrationibus cardinalis Quirinus in epistola ad Felicem Mariam Nerinium, Hieronymianorum abbatem generalem, constare contendunt

hunc monachorum ordinem institutum fuisse an. 1334 a quatuor fratribus augustinensibus, *Bartholomæo*, Bonone Pistoriensi, *Benedicto* Thebaldo Florentino, *Bartholo Thoma* et *Antonio Lapi* a S. Geminiano.

Institutus præterea hoc sæculo, et anno 1355 a B. Joan. Columbino, Senensi, ordo *Jesuatorum*, quem an. 1367 confirmavit Urbanus V; extinxit autem post tria sæcula, nempe anno 1668 *Clemens IX*.

Accedunt ordines equestres, *Montesiæ* in regno Valentia, institutus an. 1317 a Jacobo II, rege Aragonia; *Christi* an. 1318 a Dionysio, rege Lusitania; *Aquilæ Albæ* anno 1325 ab Uladislao, rege Polonia; *Periscelidis*, vulgo *de la Jarretière*, sub invocatione S. Georgii, anno 1335, ab Eduardo III, rege Angliæ; *Stellæ*, cum inscriptione: *Monstrant regibus astraviam*, anno 1351 a Joanne, Galliarum rege, vili tamen paulo post habitus, collatusque hominibus infimi quoque generis.

APPENDIX

SIVE ALIARUM RERUM MEMORABILIUM ADDITAMENTUM.

Galliæ, Hispania et Lusitania reges initio sunt recensendi. Post Philippum *Pulchrum*, anno 1314, regnum indeptus est *Ludovicus X*, veneno extinctus anno 1316. Huic successit *Philippus V*, *Longus* dictus a corporis proceritate, ex vita raptus anno 1322. Regnavit deinde *Carolus IV*, *Pulcher*, mortuus anno 1328. Postea *Philippus IV*, e gente *Valesia* ab anno 1328 ad annum 1350, tum *Joannes Bonus*, ejus nepos, ad annum usque 1364, postmodum *Carolus V*, *Sapiens*, ad annum 1380, ac tandem usque ad annum 1422 *Carolus VI*.

Castellæ et Legionis regnum post Ferdinandum IV ab an. 1312 gubernarunt *Alphonsus XI*, *Petrus I*, *Crudelis* propter immanitatem cognominatus, *Henricus II*, *Joannes I* et *Henricus III*, vita functus an. 1407. Navarra regnum post Joannam administrarunt *Ludovicus Hutinus*, *Joanna II*, *Carolus Crudelis*, de quo dixi nuper, et *Carolus*, *Nobilis* denominatus, qui migravit e vita anno 1425. In Aragonia autem post Jacobum II,

qui decessit anno 1327, regnaverunt *Alphonsus IV*, *Joannes I* et *Martinus*, sublatus e vivis an. 1402. Regnum denique Lusitaniae, post Dionysii mortem, quæ contigit anno 1325, rexerunt *Alphonsus IV*, *Petrus I*, *Ferdinandus Menesius* et *Joannes I*, qui exiit e vita anno 1433, regni sui 48¹.

Sed addenda cæteris Turcarum monarchia, quam in Oriente fundavit, exeunte superiori sæculo, id est, an. 1299, quo, defuncto Aladino Iconii sultano, occupavit Bithyniam *Othomanus* ex *Ogyziorum* stirpe, ortus Machanæ apud Parthos, filiusque Ertogrulis, qui obiit anno 1299, hegiræ 687. Imperavit annis 28, et decessit anno 1326, hegiræ 727. Regnavit deinde Othomani filius *Orchanes*, qui per Solimanum filium imperium othmanicum longe lateque propagavit, humanis exemptus rebus hegiræ 761 et anno Christi 1359. Successit *Amurates I*, filius Orchanis natu minor, in bellis gerendis felicissimus; at anno 1390, hegiræ 793, per insidias a transfuga milite occisus, sica, dum lustraret cæsorum cadavera, in ejus ventrem adacta. Arripuit tunc imperium *Bajazethes*, filius Amurathis, dictus *Gilderum*, id est, *Fulmen*, quod fulminis instar ditiones alienas invaderet ac subrueret. Sed anno 1482, hegiræ 805, a Tamerlane, Tartarorum rege, acie victus ad *Stellam*, montem Ancyræ², quam Turcæ vocant *Enguni*, et in captivitatem redactus, mortem sibimet post aliquot menses conscivit. Tradunt latini historici Bajazethem a victore cavea ferrea inclusum et circumductum, necnon illius pedibus pro scabello fuisse, quod tamen ex narratione scriptorum Arabum negant nonnulli recentiores.

Graviora modo bella et peculiare eventus memoria repetam. Equites jerosolymitani anno 1308 obsederunt Rhodum insulam, quam anno 1310, die 15 augusti, occuparunt. Andronicus I, imp. Græcorum, anno 1312, Turcas in Chersoneso ad

¹ Regnum Angliæ auspiciati sunt anno 1326 *Eduardus*; anno 1377 *Richardus II*, et anno 1399 *Henricus IV*. Poloniæ vero regnum indeptus est anno 1306 *Uladislaus*, anno 1333 *Casimirus III*, anno 1370 *Ludovicus Hungarus*, anno 1382 *Hedwigia*.

² Ibidem Pompeius vicerat Mithridatem.

Hellespontum devictos fugavit e Thracia; eodemque anno Joannes Lucemburgius obtinuit Bohemiæ regnum. Rhodum anno 1322 Turcæ frustra expugnare tentarunt; quo anno Fredericus Austriacus invasit Bavariam. In Sicilia anno 1324 intestinum ac truce excitatum est bellum. Mauros Alphonsus, rex Aragoniæ, cruciferorum auxilio, an. 1330 prostravit; Brixiam, Bergamum, Parmam, Mutinam, Regium, Lucamque Joannes, rex Bohemiæ, subegit Ludovici Bavari imperio. Ladislaus, rex Poloniæ, anno 1332, vastavit Silesiam; eodem anno Turcæ adv. C. P. castra moverunt, insulamque Eubœam (*Negroponte* vocatur ab Italis) reddiderunt vectigalem; classis autem 33 triremium cruciferorum anno 1334 incendit naves Turcarum 250, et barbarorum 5,000 peremit. Mauri rursus an. 1343 trucidati fuerunt ad Palmam, oppidum Vandalitiæ. Christianorum copias Turcæ, an. 1345 apud Smyrnam, Joniæ urbem, vexarunt; anno 1346 Galli ingenti clade cæsi fuerunt ab Anglis ad Cresciacum inter Sussiones et Lagdunum¹. Solimanus, filius Orchanis, an. 1357 expugnavit Callipolim, urbem Thraciæ, figitque in Europa sedem imperii. Quatuor tantum equitum Rhodiorum triemes anno 1359, 29 turcicas devicerunt. Amurathes an. 1382 occupavit Thessaliam et Macedoniam; Tamerlani scythæ, regisque Tartarorum, anno 1386, quo anno occupavit Babylonem, fama percrebuit. Atque is, ut dictum est paulo supra, Bajazethem, qui anno 1390 magnam Ciliciæ partem, anno 1393 Armeniam, Græciam et Peloponnesum, et anno 1396, quo Tamerlanes expeditionem movit in Parthos, aliam subjugaverat Ciliciæ partem, clade affecit, abduxitque captivum anno 1402.

Prosequamur cætera: anno 1306 Philippus, Galliarum rex, regno Judæos expulit; anno 1318 in potestatem Estensium

¹ Ceciderunt in hoc prælio Joannes, rex Bohemiæ, pater Caroli IV, imp., principes 11, barones 80, equites 1,200 et pedites 30,000. Rursus, anno 1356, Galli decertantes cum Anglis, ingenti clade succubuerunt, et rex Joannes Bonus, captus cum filio Philippo, natu minimo, in Angliam abductus fuit, obiitque Londini, redemptus tamen a captivitate anno 1364.

concessit Ferraria¹; anno 1348 Joanna, regina Neapolis, quæ fertur necasse virum suum Andream, fratrem regis Hungariæ, ob causam quam pudor proferri vetat, seipsam apud Clementem VI purgare studuit, eique vendidit Avenionem. Cœptum anno 1351 supputari annos a Domini Nativitate in Catalaunia. Eo anno Joannes, vicecomes mediolanensis, Bononiæ potitus est. Pax inter Gallos Anglosque an. 1360 firmata fuit. Scaligeri anno 1387 a J. Galeacio, vicecomite mediolanensi, Verona et Vicentia fuerunt expulsi. Tormenta bellica quæ dicuntur *bombardæ*, anno 1380 a quodam Germano monacho feruntur inventa ac primum a Venetis usurpata².

Loquamur et de rebus aliis infaustis. Anno 1315 grassata est sæva fames³. Ex Ætna, Siciliae monte, anno 1323 tantæ eruperunt cum terræ concussionibus flammæ, ut viciniam vastaverint, cinisque nigerrimus flante Borea in Melitam insulam fuerit delatus. Arbores plurimæ anno 1334 ob nivis et glaciei intemperiem, frigusque hiemis perierunt. Fluminum exundationes maxime anno 1342, ingens terræmotus in Germania, pestisque teterrima anno 1348 ab historicis adnotantur. Anno 1350, tempore jubilæi, grassante adhuc pestilentia et irruente hominum multitudine, perierunt quamplurimi⁴. Pestis anno 1400 rursus per Italiam grassabatur.

¹ Cicco Asculanus anno 1327 Florentiæ damnatus magiæ, addictus est flammis anno proximo, ætatis suæ 70; necatum invidia cujusdam æmuli tradit in ejus apologia Sebastianus Antonellus Asculanus.

² Inventor tormenti bellici quod *bombardam* vocant, adhibiti anno 1380 a Venetis non procul e Clodia adversus Genuensium classem appellabatur *Bertholdus Niger*; ejusque nomen, atque eventus, quo sulphurei pulveris vim fortuito deprehendit, hoc epigrammate declarantur :

Dum parat humano generi chymista medelam,
Sulphura mulciberis dum sale mixta coquit;
Mulciber ostendit mortalibus acre venenum,
Quo nullum letho corpora plura dedit.
Quæ latuere alios, *Munsterus* nomina ponit,
Bertholdumque vocat nomine, reque *Nigrum*.

Habes hic, et epigrammatis auctorem.

³ Ita hujus anni egestas apud Calvisium adnotatur :
Ut nullum lateat tempus famis, esse CVCVLLVM, postremæ dictionis litteræ nota sunt temporis.

⁴ Die 28 januarii anno 1393, quinque viri nobiles choreas agendo, induti

Reliquum est, ut de litterarum fortuna addantur perpauca. Multæ ad illas promovendas institutæ fuerunt Academiae. Avenionensis a Bonifacio VII anno 1303, aurelianensis a Clemente V anno 1305, dublinensis anno 1320, pisana anno 1339, andegavensis anno 1346, heidelbergensis a Ruperto, comite palatino, eodem anno, pragensis a Carolo IV an. 1358¹, arausicana, viennensis² et genevensis an. 1365, senensis anno 1387 et coloniensis anno 1388.

Post scriptores ecclesiasticos, de quibus cap. iv, ut alios recenseam, temporis non sinunt angustia. Plurimos idcirco prætermittimus, *Bartolum* quoque a Saxoferrato, J. C. clarissimum, qui publice Pisis docuit jurisprudentiam, Bononiæ anno ætatis suæ 21 consecutum doctoratus insignia; *Thomam* Florentinum, cognomine *Del Garbo*, nemini in arte medendi secundum, qui florebat anno 1340, et *Emmanuelem Chrysoloram*, qui sedente Bonifacio IX, Venetiis, Florentiæ, Romæ ac Ticini tradidit græcas litteras, testimonio Leonardi Arretini, Raphaelis Volaterrani, Pauli Jovii, aliorumque historicorum celebratissimum; *Maximum Planudem* Andronico Palæologo acceptissimum, ab eo legatum ad Venetos, de quo Allatius, Cangius, Gesnerus; *Constantinum Harmenopolum*, judicem thessalonicensem, auctorem Promptuarii legum, cujus obitum Fabricius, tom. II *Biblioth. græcæ*, et alii referunt circa annum 1380. Tres tamen nulla ratione ab etrusco scriptore debent præteriri silentio, *Dantes Aligherius*, *Franciscus Petrarca* et *Joannes Bocaccius*.

Dantes, cujus exstat poema elaboratissimum, cui titulus *Divina Comœdia*, et liber *De monarchia*, præter eclogas, epistolas, aliaque scripta, omnium ore laudata, obiit exul a patria Florentia anno 1321, et Ravennæ in templo S. Francisci

vestibus villosis, pice illitis, ut viderentur satyri hominesque sylvestres, eis joci causa admota face ab Aureliano, patruo Caroli VI, Galliarum regis, Lutetiæ plane cremati miserrime perierunt. *Annal. Fland.*

¹ Potius a Clemente VI, anno 1347.

² Viennensem nonnulli institutam tradunt ab Austriæ duce Alberto circa annum 1390.

conditus sepulcro, cum inscriptione a seipso conscripta, dum adhuc viveret :

Jure monarchiæ, superos, phlægetonta, lacusque
Lustrando cecini; voluerunt fata quousque.
Sed quia pars cessit melioribus hospita castris,
Actoremque suum petiit feliciter astris,
Hic claudor Dantes, patriis extorris ab oris,
Quem genuit parvi Florentia mater amoris.

Addidere Ravennates inscriptionem aliam longe ampliorem, quæ incipit : *Theologus Dantes nullius dogmatis expers; ac monumentum, temporis edacitate consumptum, magnificentius erexit Bernardus Bembus, pater Petri, S. R. E. cardinalis clarissimi, addita inscriptione altera, quæ incipit : Exigua tumuli Dantes hic sorte jacebas¹, etc.*

Franciscus *Petrarcha*, item Florentinus, sed natus Aretii, poeta laureatus, philosophus et historicus præstantissimus, post scripta cedro dignissima, quæ simul collecta Lugduni et Basileæ prodierunt in lucem, se junctim vero, carmina præsertim italica, frequentissime procussa sunt et quotidie fere sudant sub prælio. Arquati in diocesi Patavina, anno 1374, e vita decessit; ibique jacet marmoreo in tumulo, quem sibi vivens paraverat :

¹ Inter cæteros qui in Dantem Commentaria ediderunt, ut Christophorum Landinum, Alexandrum Vellutellum, Benvenutum Imolensem, Bernardinum Danielem et Vincentium Bonannium, commemorat Lilius Gyraldus in *Hist. poetarum*, dialogo v, etiam augustinianum scriptorem Joannem Stephanum Ferrariensem. Diversus is fuit ab augustiniano altero florentino, de quo in recentissima et elegantissima Veneta hujus poetæ editione. Nostras illic insertas dissertationes non recensemus. Breves, sed accuratæ sunt P. Venturi, Vulpii, aliorumque recentiorum ibidem appositæ adnotationes. Latino carmine Dantis poetica opera reddita quoque sunt.

Fecerat olim latinam versionem carmine Olivetanus, monachus pistoriensis, quam ætate sua diligenti custodia asservatam, sibi non absque ambitione ostensam tradit citato dialogo Gyraldus. *Dantes* ob librum *De monarchia* apud nonnullos tanquam hæreticus audit. Vide Raphaelis Volaterrani *Antrop.* lib. XXI, et sententiam Bartoli ibi productam super lege I, c. *Præsules*, lib. Digestorum, *de inquirendis reis*, necnon Spondanum ad annum 1321, n. 7. Sed caute procedendum in damnandis tanquam hæreticis iis qui disserunt de monarchia, eamque asserunt ab Ecclesia non dependere.

Frigida Francisci lapis hic tegit ossa Petrarchæ.
Suscipe Virgo Parens animam; Sate Virgine parce,
Fessaque jam terris cœli requiescat in arce.

Tam demisse de se loquenti, apposita fuere, ut par erat, illustriora epitaphia.

Et Joannes *Bocaccii* filius epitaphium sibi paraverat ante mortem, quæ contigit proximo anno 1375¹ Certaldi ad Elsam fluvium. Nullus eloquentiori stylo scripsit italice, nec fabulas jucundiori contexit. Præter opera alia complura, id testatur opus, quod a decem dierum colloquiis inscripsit græco titulo *Decameronem*. Plurimum tamen valuit etiam latina lingua, omnigena eruditione et historia, et singulos ejus libros, cum notissimi cuique sint, non opus est recensere. Prælaudatum vero epitaphium est hujusmodi :

Hac sub mole jacent cineres atque ossa Joannis.
Mens sedet ante Deum meritis ornata laborum.
Mortalis vitæ genitor Bocaccius illi;
Patria Certaldum; studium fuit alma poesis.

Addidit *Collutius*¹, et ipse poeta atque orator eloquentissimus, elegans epigramma eidem tumulo inscriptum, cujus initium,

Inclyte, cur vates humili sermone locutus, etc.

¹ Insigni anachronismo labitur *Julius Niger* S. J. in *Hist. script. florent.*, pag. 289, ubi ait Joannem Bocaccium fuisse auditorem Benedicti *Buonmatei*, ab eoque didicisse Etruscæ linguæ facundiam; nam Benedictus anno 1643 instauravit majorum suorum monumentum in claustro S. Spiritus Florentiæ, obiitque labente sæculo XVII. Agnomen Bocaccii patris fuit *Ghellini*.

² *Piertus Petri Salutati* filius, ex oppido Stignani.

FINIS PRIME PARTIS.